

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060404

DOM
2025-02-18
Stockholm

Mål nr
M 690-24

Sid 1 (10)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2024-01-10 i mål nr M 168-24, se bilaga A

PARTER

Klagande

Naturskyddsföreningen i Dalarna, 883201-6706
Strandgatan 10
792 30 Mora

Motpart

I.V.

Ombud: P.B.

SAKEN

Avverkningsanmälan på fastigheten X i Hedemora kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom och Skogsstyrelsens beslut den 5 januari 2024 i ärendenr A 58943-2023 på så sätt att följande försiktighetsmått ska gälla för den anmälda avverkningen på fastigheten X i Hedemora kommun.

Ingen avverkning eller därmed sammanhängande skogsbruksåtgärder får ske inom 50 m, eller, om det avståndet är kortare, till gränsen för det avverkningsanmälda området, från de sex knärotsförekomster som har identifierats centralt i den hänsynsyta som benämns F1 i bilagan till anmälan.

Dok.Id 2136800

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturskyddsföreningen i Dalarna har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom genom att i *första hand* förbjuda alla skogsbruksåtgärder inom avverkningsområdet och i *andra hand* återförvisa ärendet till Skogsstyrelsen för fortsatt handläggning.

I.V. har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturskyddsföreningen har anfört i huvudsak följande.

Det finns inget i ärendet som tyder på att en naturvärdesbedömning avseende fågeln talltita är utförd. Skogsstyrelsen bör initiera en undersökning som inkluderar förekomst av talltita i området och den planerade avverkningens påverkan på arten. Andelen gynnsamma habitat för talltita har minskat och fragmenterats kraftigt på den regionala och även på den lokala skalan över tid. Det rör sig om en av de absolut sista naturskogsresterna som är helt avgörande för talltitans överlevnad. Den hänsyn som planeras är inte tillräcklig. Om det fanns större ytor med naturskogar kvar runt omkring skulle situationen vara en annan.

Skogsbruksåtgärder får inte försämra den kontinuerliga ekologiska funktionen för arter i områden där de förekommer, i synnerhet om en populations bevarandestatus är ogynnsam. Varken talltita eller någon annan prioriterad art ska tvingas uppsöka ett nytt revir (som sannolikt redan är besatt). Avverkningen kommer otvetydigt att medföra en ytterligare fragmentering av artens livsmiljö och population i ett redan mycket fragmenterat landskap. En sådan kumulativ degradering av artens habitat strider mot artskyddsförordningen (2007:845). Det krävs sannolikt försiktighetsåtgärder för att avverkningen inte ska försvåra arbetet med att återupprätta populationen av talltita till en tillfredsställande lokal nivå. Föreningen har analyserat talltitans lokala bevarandestatus och bedömer att det finns 16–20 revir (32–40 individer) inom ett 50 km² stort område. Talltitan bör därför räknas som sparsamt förekommande.

Samtliga knärotsförekomster inom det så kallade hänsynsområdet kommer att befinna sig mindre än 40 m från hyggeskanten, något som i högsta grad kommer att äventyra deras överlevnad på några års sikt. Det är uteslutet att knäroten skulle ha gynnsam bevarandestatus i området, inte minst mot bakgrund av hur intensiv kalavverkningen varit under de senaste 50 åren. En avverkning av knärotslokaler kan aldrig anses sakna betydelse för artens bevarandestatus så länge arten förblir rödlistad som sårbar och bedöms ha ogynnsam bevarandestatus i länet.

Populationsbegreppet för knärot, där knärotslokaler inom en km ses som del av samma lokala population, behöver ses över. Knärotens faktiska ekologiska krav återspeglar inte verkligheten i dagens svenska skogsbruk med hyggen och planterade monokulturer mellan de krympande resterna av naturligt uppkommen kontinuitetsskog. De andra knärotsförekomsterna inom en km från den avverkningsanmälda ytan är avskurna från varandra genom stora hyggen och behöver betraktas som två isolerade populationer. Förekomsten ungefär 800 m österut saknar helt konnektivitet med knärötterna inom avverkningsområdet.

Det har, utöver talltita och knärot, gjorts flera fynd av andra rödlistade arter inom avverkningsområdet, utanför de planerade hänsynsytor.

I.V. har anfört i huvudsak följande.

Sveaskogs naturvärdesbedömning stödjer inte en bedömning av den aktuella skogen som en sista naturskogsrest. Talltitan är inte heller beroende av naturskogar utan förekommer i sammanhängande brukade skogar med flerskiktade hänsynsytor som också innehåller klena, döda och döende björkstammar. Den planerade hänsynen stämmer väl överens med Skogsstyrelsens vägledning för hänsyn till talltita. Det är inte möjligt att i efterhand slå fast hur många häckningsrevir som finns i området enbart utifrån ett antal artfynd gjorda mellan 2005 och 2025. De årsvisa resultaten från Svensk fågel-taxering visar tydligt att det är en stor variation i antal fågelindivider mellan åren, vilket innebär att det inte går att prata om ett exakt antal revir.

Tillräcklig hänsyn till knärot har tagits utifrån de lokala förutsättningarna på avdelnings- och landskapsnivå för att artens bevarandestatus inte ska komma att påverkas negativt. Fyndplatserna inom avdelningen är spridda och antalet plantor per fyndplats är lågt utan någon tydlig större koncentration. Då knärot saknar ett strikt individskydd vid verksamheter som skogsbruk har hänsynen riktats till de södra fyndplatserna där förutsättningarna är goda utan att avsevärt försvåra pågående markanvändning. Så har skett genom att binda samman hänsynen till knärot med surdråghänsynen i väst och fortsätta knärotshänsynen fram till den östra gränsen av den anmälda ytan. Den sammanhängande hänsynsytan för knärot inom avdelningen uppgår till 0,5 hektar. Efter som hänsynsytan ligger mot anmälningens yttergräns kommer även skogen utanför i öst hjälpa till att bevara ett stabilare mikroklimat. Utöver den sammanhängande hänsynsytan och den intilliggande skogen finns det gynnsamma topologiska faktorer. Fynden inom hänsynsytan befinner sig i ett skyddat läge i en svacka med högre toppar på två sidor och närhet till surdråg med vattenspeglar på den tredje. Läget utgör ett tillräckligt skydd mot vind och solinstrålning som tillsammans med fuktmiljön runt surdråget bör bevara ett gynnsamt mikroklimat. Hänsynsytan behöver därmed inte utökas.

Inom en radie på en km från den anmälda knärotshänsynen är två ytterligare koncentrationer av knärot inrapporterade. Populationen bör därför ses som minst tre spridda koncentrationer på lokal nivå vilket stärker dess förutsättningar för en fortsatt gynnsam bevarandestatus. Strax bortom en km finns det även andra mycket stora koncentrationer av knärot vilket visar på att arten har en stark förekomst i landskapet.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skogsstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

I.V. har meddelat att en sammanhängande hänsynsyta på 0,5 hektar kommer att lämnas runt sex av de elva växtplatserna för knärot på skiftet som rapporterats. Hänsynen är utformad så att den lokala topografin hjälper till att skydda växtplatserna från uttorkning från vind och sol. Två växtplatser för knärot har registrerats i artportalen 150–170 m nordöst om den anmälda ytans gräns. Skogen mellan de registrerade

punkterna och i närområdet bedöms utifrån kartmaterial vara en god livsmiljö för knärot. Ytterligare två växtplatser för knärot har noterats inom en km öster om det avverkningsanmälda området. Sammantaget lämnas alltså tio av femton kända växtplatser i närområdet. Sex av dessa finns inom det avverkningsanmälda området och baserat på nuvarande kunskapsläge bör dessa betraktas som huvudpopulationen i området. Givet den omgivande skogens struktur är det faktiska antalet växtplatser i området sannolikt högre än vad som är känt idag. De ytterligare förekomsterna av knärot utanför hänsynsytan saknar betydelse för den lokala populationen av knärot och därför skulle en spoliering av dessa inte påverka knärotens lokala bevarandestatus. Därmed aktualiseras inte förbudet i 8 § artskyddsförordningen.

Nyare beräkningar som gjorts i samband med framtagandet av handläggargrundsplan mellan Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen i Dalarnas län uppskattar att det 2023 fanns ca 35 000 häckande par av talltita i Dalarna respektive 800 000 par i Sverige som helhet. Baserat på dessa siffror bedöms talltitans populationsnivå i Dalarna vara tillfredsställande, och den anmälda åtgärden bedöms inte påverka nivån negativt även om det skulle innebära att ett enskilt revir påverkas negativt. Markägaren har planerat sin hänsyn runt platser med större mängd fuktig, blöt mark som är mer gynnsam för produktionen av mjuk ved vilket behövs för att talltitan ska kunna hacka ut bohål. Talltitans status hotas inte av den anmälda åtgärden givet de ekologiska förhållandena som råder i det kringliggande landskapet i kombination med markägarens planerade hänsyn. Därmed aktualiseras inte heller förbudet i 4 § artskyddsförordningen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har i första hand att ta ställning till om den anmälda avverkningen innebär en sådan risk för arterna talltita respektive knärot att det finns skäl för förbud eller ytterligare försiktighetsmått enligt vad som anges i 12 kap. 6 § miljöbalken. Av 2 kap. 1 § miljöbalken följer att alla som bedriver en verksamhet är skyldiga att visa att hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken iakttas. Verksamhetsutövaren måste därför kunna redogöra för miljökonsekvenserna av sitt handlande; i det här fallet hur avverkningen påverkar skyddade arter.

Talltita

Fågeln talltita rödlistades nationellt i kategorin nära hotad (NT) 2020 efter att dess minskningstakt under de föregående tio åren uppfyllt kriteriet för NT.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer att avverkningsområdet troligen ingår i ett talltiterevir eftersom arten har observerats såväl inom som i anslutning till området och normalt behåller sitt revir året runt.

Det är förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningsperiod, om inte störningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller återupprätta populationen till den nivån (se 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen).

I bedömningen av vilken påverkan en avverkning har på en viss art behöver bland annat beaktas artens chanser till överlevnad och reproduktionsförmåga. Förbudet att störa häcknings- och rastplatser är inte begränsat i tiden utan gäller året om. Bedömningen behöver utgå från om den kontinuerliga ekologiska funktionen hos häcknings- och rastplatser kan upprätthållas i det fall avverkningen genomförs. Inte bara häcknings- och rastplatser omfattas av skydd; även en negativ påverkan på artens livsmiljö kan utgöra en störning. För att kunna bedöma att det, trots en avverkning, går att bibehålla en population på en tillfredsställande nivå eller återupprätta populationen till en sådan nivå, krävs att arten långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde. I den bedömningen behöver i sin tur lokala förekomster och regional status beaktas i förhållande till förekomsten på nationell nivå. (Se EU-domstolens dom i mål C-441/17, Białowieżaskogen, EU:C:2018:255, särskilt punkten 252 med där angivna hänvisningar och rättsfallet MÖD 2024:24.)

Skogsstyrelsen har ansett att populationen av talltita är god i Dalarnas län och, med beaktande av I.V.s hänsynsåtgärder, bedömt att den planerade avverkningen inte aktualiserar artskyddsförordningens förbud avseende talltitan. Skogsstyrelsens bedömning baserar sig på beräkningar som har skett i samarbete med Länsstyrelsen i

Dalarnas län 2023, dvs. efter rödlistebedömningen. Mark- och miljööverdomstolen finner inte skäl att ifrågasätta Skogsstyrelsens bedömning och utgår därför i det fortsatta från att talltitans regionala bevarandestatus får anses som tillfredsställande även om den är nationellt rödlistad.

Som naturskyddsföreningen har påtalat finns det en klar risk för att det revir som sannolikt finns inom avverkningsområdet kommer att försvinna i och med avverkningen. Med hänsyn till områdets begränsade storlek, de hänsynsåtgärder som I.V. har åtagit sig att genomföra och artens regionala bevarandestatus anser dock Mark- och miljööverdomstolen att avverkningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av talltita på en tillfredsställande nivå. Artskyddsförordningens förbud aktualiseras därmed inte avseende den fågelarten. Något skäl att förbjuda avverkningen eller förordna om ytterligare försiktighetsmått med hänsyn till talltitan har därmed inte framkommit.

Knärot

I målet är klarlagt att orkidén knärot förekommer inom det avverkningsanmälda området och I.V. har åtagit sig att avstå från avverkning inom en sammanhängande hänsynsyta på ca 0,5 hektar omkring de sex centrala knärotsförekomsterna i hänsynsytan (se området benämnt F1 i bilagan till anmälan).

Knäroten är skyddad enligt den nationella fridlysningsbestämmelsen i 8 § artskyddsförordningen och bilaga 2 till förordningen. Det innebär att det är förbjudet att plocka, gräva upp, ta bort eller skada exemplar av växten. Knärot är sedan 2020 rödlistad i kategorin sårbar (VU), vilket betyder att arten löper en stor risk att dö ut i vilt tillstånd.

Artskyddsförordningens förbud får anses inträda, när det gäller skogsavverkning där syftet uppenbart är ett annat än att ta bort eller skada en nationellt skyddad art, först när det finns en risk för artens bevarandestatus i området. Av betydelse för bedömningen av det område som ska beaktas är hur den lokala populationen är avgränsad, vilket varierar mellan olika arter. Konsekvenserna för den lokala populationen i området, men även för artens regionala status, behöver beaktas i förhållande till förekomsten på

nationell nivå. Om arten är nationellt rödlistad kan det utgöra en omständighet som talar för att bevarandestatusen i området för den aktuella populationen inte kan anses vara tillfredsställande och att en åtgärd i form av exempelvis föryngringsavverkning på platsen försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Även om en åtgärd riskerar att påverka artens bevarandestatus negativt, kan den bli tillåtlig om det genom skyddsåtgärder eller försiktighetsmått går att säkerställa att åtgärden inte kommer i strid med artskyddsförordningens förbud. (Se rättsfallen MÖD 2016:1 och MÖD 2013:13 samt Mark- och miljööverdomstolens dom den 30 maj 2023 i mål nr M 6643-22.)

Knäroten är känslig för uttorkning och i behov av förstärkt hänsyn. Som riktlinje har angetts att det kan krävas ett avstånd på 50 m från brynet för att vidmakthålla ett fungerande lokalklimat (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 april 2023 i mål nr M 4669-22). Detta stöds också av den undersökning som genomförts av Koelemeijer m.fl., *Interactive effects of drought and edge exposure on old-growth forest understory species* (publicerad online den 20 maj 2022), där negativ påverkan på knärot kunde ses upp till 40 m från hyggeskant.

Knäroten är en svårspridd art och Mark- och miljööverdomstolen har tidigare bedömt att alla plantor inom ett avstånd om mindre än en km tillhör samma population (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 juni 2021 i mål nr M 3547-20). I detta fall består stora delar av den närmaste omgivningen av nyligen avverkad skog eller sjöar, som kan utgöra barriärer för spridning av knärot. Det är rimligt att även i detta fall anta att den lokala populationen som mest kan utgöras av växtplatser inom en km från det avverkningsanmälda området. Inom det avståndet utgör växtplatserna i det avverkningsanmälda området en stor del av de kända knärotsförekomsterna. Mark- och miljööverdomstolen bedömer därför, liksom underinstanserna, att de sex centrala knärotsförekomsterna i hänsynsyta F1 i bilagan till anmälan behöver skyddas för att den lokala populationen ska kunna bibehållas på en tillfredsställande nivå och för att inte riskera påverkan på knärotens bevarandestatus. I det sagda ligger att, förutsatt att dessa knärotsförekomster kan skyddas, det inte finns skäl att, som naturskyddsföreningen har gjort gällande, helt förbjuda avverkningen.

Underinstanserna har bedömt att hänsynsytan enligt I.V.s anmälan är tillräcklig för att skydda de sex centrala knärotsförekomsterna. Mark- och miljööverdomstolen delar inte denna bedömning. Enligt Mark- och miljööverdomstolen är hänsynsytan inte tillräckligt stor för att säkerställa att knärotsförekomsterna kommer att överleva. Det tillgängliga underlaget ger inte stöd för att den förhållandevis grunda svacka som I.V. har hänvisat till påverkar mikroklimatet på ett sådant sätt att det motiverar ett kortare skyddsavstånd till hyggeskanten än vad som annars hade behövts. Hänsynsytan ska i stället utökas på så sätt att den ska sträcka sig 50 m från de sex centrala knärotsförekomsterna.

Andra skyddsvärda arter

De uppgifter som naturskyddsföreningen i Mark- och miljööverdomstolen har lämnat om eventuell påverkan på andra arter innebär inte att det framkommit tillräckliga skäl att förbjuda avverkningen, förordna om ytterligare skyddsåtgärder eller återförvisa ärendet till Skogsstyrelsen för ytterligare utredning.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis innebär detta att hänsynsytan till skydd för knäroten ska utökas på det sätt som framgår av domslutet men att Mark- och miljööverdomstolen inte gör någon annan bedömning än underinstanserna i fråga om behovet av förbud eller ytterligare skyddsåtgärder med anledning av den anmälda avverkningen.

Eftersom målet avgörs slutligt gäller inte längre Mark- och miljööverdomstolens interimistiska beslut den 2 februari 2024 om avverkningsförbud.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand och Petra Bergman, referent, tekniska rådet Torbjörn Johansson samt hovrättsrådet Johanna Fernlund.

Föredragande har varit Julia Lodén.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2024-01-10
meddelad i
Nacka

Mål nr M 168-24

PARTER

Klagande

Naturskyddsföreningen i Dalarna
Strandgatan 10
792 30 Mora

Motpart

I.V.

Ombud: M.H.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Skogsstyrelsens beslut 2024-01-05 i ärende nr A 58943-2023, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Avverkningsanmälan på fastigheten Hedemora X, Hedemora kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

I.V. lämnade den 20 november 2023 en avverkningsanmälan till Skogsstyrelsen avseende föryngringsverksamhet på fastigheten X i Hedemora kommun.

Av Skogsstyrelsens yttrande den 5 januari 2024 framgår att Skogsstyrelsen valt att inte fortsätta utredningen om artskydd kopplat till knärot. Skogsstyrelse anförde i yttrandet att avverkningen inte riskerar att påverka knärotens populationsstatus negativt under förutsättning att avverkningen utförs enligt den kompletterande hänsynsplanen som inkommit från Sveaskog Förvaltning AB (Sveaskog). Naturskyddsföreningen i Dalarna (Naturskyddsföreningen) har nu överklagat Skogsstyrelsens underlåtenhet att vidta vidare utredningsåtgärder med anledning av anmälan om avverkning.

YRKANDEN M.M.

Naturskyddsföreningen har yrkat att mark- och miljödomstolen interimistiskt ska besluta att inga skogliga åtgärder i det avverkningsanmälda området får ske innan målet slutligen avgjorts. Naturskyddsföreningen har också yrkat att domstolen ska avgör målet slutligt genom att förbjuda alla skogsbruksåtgärder utan att återförvisa det till Skogsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Till stöd för sitt överklagande har Naturskyddsföreningen hänvisat till bestämmelser och praxis och i huvudsak anfört följande. Hänsynen om 0,5 hektar är långt ifrån den som krävs enligt vetenskaplig konsensus, det vill säga ungefär 0,78 hektar runt varje planta och sammanlagt 2,3 hektar i det aktuella fallet. Skogen utgör dessutom den sista spillran av livsmiljö för den rödlistade, fridlysta och prioriterade fågelarten talltita (NT), vars livsmiljö kommer att uträderas helt om skogen avverkas.

Avverkningsplaneringen bevarar inte på något sätt de fridlysta arternas livsmiljö. Sveaskog påstår att knärotsbeståndet kommer att skyddas av ett angränsande skifte mot öster. Problemet är att denna ”skog” är en ung plantage, uppkommen efter en kalavverkning år 2006, som förvisso kan skydda knärotsbeståndet mot östliga

vindar, men inte utgör rätt livsmiljö för knärot. Vidare är det inte östlig exponering, utan söder och väster som är väderstrecken som är avgörande för knärotens överlevnad. Om Sveaskog får avverka som planerat kommer knärotslokalen att bli exponerad mot sol och vind från sydväst, den förhärskande vindriktningen. Hela de kända förekomsterna av knärot ligger i en västlig sluttning och är därmed särskilt utsatt mot detta väderstreck. Skogsstyrelsen menar att den lilla höjden strax väster om knärotsförekomsterna skulle hjälpa mot uttorkning. Det rör sig dock om en glest bevuxen stenhäll som knappast kan fungera som fullgott skydd mot västliga vindar och solens uttorkande verkan. Därför behöver betydligt mer hänsyn lämnas än Sveaskog planerar, annars kommer knärotsbeståndet med stor sannolikhet att vara utraderat inom några år.

Vad som kan hända om små hänsynsytor blir exponerade mot söder och sydväst i detta område kan illustreras med avverkning som skedde på en intilliggande fastighet, Hedemora Y. Där menade Skogsstyrelsen att det skulle räcka med en hänsynsyta på 0,4 hektar för att skydda den starkt hotade raggtaggsvampen (EN) och en rad andra rödlistade marksvampar (avverkningsärende A 17898-2020). Kalkbarrskogen avverkades i juli 2022. Redan i februari 2023 hade ungefär en tredjedel av hänsynsytan blåst ner och vid det senaste besöket som Naturskyddsföreningen gjorde i september 2023 hade ungefär hälften av träden i hänsynsytan blåst ner och senare forslats ut av markägaren. Det aktuella knärotsbeståndet kommer givetvis att gå samma öde till mötes.

Sveaskog har inte kompletterat Naturskyddsföreningens hastiga och ofullständiga inventering av skogen som genomfördes i första hand vid ett par fältbesök i juli 2023, utan helt och hållet förlitat sig på artfynden som finns rapporterade i artportalen. Det kan finnas fler förekomster av knärot i skogen och fler förekomster av andra hotade arter. Sveaskog har inte skaffat sig den kunskap som krävs enligt 2 kap 2 § Miljöbalken som behövs för att ”minska risken för skada eller andra olägenheter för människor och miljö”. I stället har man valt att invänta ett heltäckande snötäcke, vilket omöjliggör en inventering av markskiktet. Skogsstyrelsen skriver i sitt beslut att ställningstagandet kan ändras om kunskapsläget

förändras. Med tanke på att det nu är fritt fram för Sveaskog att avverka skogen (såvida inte mark- och miljödomstolen beslutar om inhibition), samtidigt som marken fortsätter att vara snötäckt, kan det knappast inkomma ny kunskap i ärendet och ännu en knärotslokal riskerar att vara uttraderad inom några få år.

Skogsstyrelsen skriver i sitt beslut dessutom att det finns livsmiljöer för knärot inom och utanför en radie på 1 kilometer från den avverkningsanmälda skogen. Detta saknar helt relevans i det här fallet, eftersom det inte finns någon kontinuitet mellan dessa lokaler och inget genetiskt utbyte mellan växtplatserna kan förväntas ske. Dessutom ligger huvudkoncentrationen av förekomsterna inom radien på 1 km inom den avverkningsanmälda ytan, vilket än mer borde betyda att deras bevarande ska prioriteras. Med tanke på det industriella skogsbrukets allt kortare omloppstider kommer det heller inte att uppstå någon kontinuitet mellan lokalerna så länge kalhyggesbruket med omloppstider på 80 år eller mindre tillåts fortgå. Dessutom är inga av de omgivande växtplatserna för knärot formellt skyddade, vilket innebär att även de kan bli avverkningsanmälda vilken dag som helst. Det har även skett en rad avverkningar av knärotslokaler utan vare sig avverkningsanmälan eller dispens från Länsstyrelsen i Stjärnsundsbygden. Skogsstyrelsen har de facto gett dispens från fridlysningsbestämmelsen i 8 § artskyddsförordningen genom att tillåta avverkning av en stor del av knärotsbeståndet i skogen.

Skogsstyrelsen nämner i sitt beslut inte ens att skogen utgör livsmiljö för talltita. Talltita är en indikator för äldre skog med höga naturvärden. Den är en prioriterad art enligt Skogsvårdslagen och är revirtrogen året om. Reviret som talltita behöver är relativt stort (10-20 hektar) och nyligen genomförda avverkningar i närområdet har redan förstört en stor så pass stor del av reviret att det inte kan tillåtas krympa ytterligare. Avverkas skogen förstörs alltså reviret och därmed livsmiljön för arten, något som vi inte anser är förenligt med fågeldirektivets bestämmelser.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen prövar målet slutligt. Det saknas därför skäl att ta ställning till Naturskyddsföreningens yrkande om ett interimistiskt förbud.

Skogsstyrelsen har en skyldighet att, efter anmälan om skogsavverkning, bedöma om det föreligger risk för skada på skyddade arter och under vissa förutsättningar besluta om förbud eller försiktighetsmått med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken. Frågan i målet är om det föreligger sådan risk avseende knärot och talltita att det har funnits skäl för Skogsstyrelsen att meddela förbud eller försiktighetsmått.

Mark- och miljödomstolen bedömer att de skyddsåtgärder som ingår i den nu prövade verksamheten är tillräckliga vad avser såväl knärot som talltita. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 31 januari 2024.

Katarina Winiarski Dol

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Katarina Winiarski Dol, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand. Föredragande har varit Anna Lidholm.